

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Вченої ради
факультету
соціології і права
« 1 » лютого 2016 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

**третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктор філософії**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 03 Гуманітарні науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 032 Історія та археологія

Ухвалено Вченою радою факультету/інституту
(протокол від «01» лютого 2016 р. № 6.)

Київ
НТУУ «КПІ»
2016

РОЗРОБНИКИ:

Костишева Світлана Олександрівна, професор, доктор історичних наук,
завідувач кафедри історії факультету соціології і права

Лихолат Алла Олександрівна, доцент, кандидат історичних наук, доцент
кафедри історії факультету соціології і права

I. ДАВНЯ ТА СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

Український народ – автохтон на своїй землі. Заселення території сучасної України первісними людьми в епоху палеоліту. Формування первіснообщинного ладу. Перехід до відтворюючих форм господарства. Період енеоліту і бронзи.

Трипільська культура, фази її розвитку та особливості. Перший і другий великі суспільні поділи праці.

Кочові цивілізації на території сучасної України в епоху заліза. Кіммерійці. Таври. Скіфсько-сколотська держава. Племінні союзи сарматів.

Грецька колонізація Північного Причорномор'я та Приазов'я. Державний устрій грецьких полісів. Господарство, побут, культура грецьких міст-держав.

Велике переселення народів на початку нової ери.

Етногенез та давня історія слов'ян. Історіографія проблеми. Заняття, суспільний устрій, побут, вірування та звичаї східних слов'ян. Матеріальна культура, господарство та соціальна структура слов'ян. Анти. Племінні союзи східних слов'ян. Хозарський каганат.

Передумови формування Київської Русі. Дискусія про походження назви „Русь” та щодо утворення Київської держави.

Наукова періодизація історії давньоруської держави Київська Русь.

Генезис феодалізму на Русі. Господарство, село і місто, суспільні відносини. Адміністративно-територіальний поділ та державний устрій. Великий князь і віче, їх роль та місце в структурах державного управління. Поєднання елементів монархії, аристократії та демократії.

Внутрішня політика великокнязівської влади. Запровадження християнства як державної релігії та його значення. Великі князі Володимир Святославович і Ярослав Мудрий.

Геополітичне становище держави та її зовнішня політика. Візантійська імперія, її культурні та політичні впливи.

Причини та наслідки феодальної розробленості Київської Русі. Зростання великого феодального землеволодіння. Становище селянства та ремісників.

Відмінності історичного та політичного розвитку земель на території Київської держави. Культурна спадщина Київської Русі. Архітектура, мова, література.

Галицько-Волинське князівство або королівство Руське, його розвиток, занепад та місце в історії України. Князі Роман і Данило.

Монгольська навала на Київську Русь та падіння Києва. Золота орда та політична трансформація давньоруської держави. Розквіт італійської (генуезької) колонії Готія у Криму.

Роль і значення Київської Русі в історії слов'янських народів.

Українські землі у складі Великого князівства литовського та Речі Посполитої.

Входження Наддніпрянщини та Волині до складу Великого князівства Литовського. Адміністративна система. Литовські статuti. Економічне та культурне життя.

Етапи формування української народності. Топоніми та етноніми України. Міграційні процеси. Розвиток економічних зв'язків українських земель, ідентичності, формування своєрідних рис мови, етнічної культури, побуту і звичаїв народу. Історіографія проблем формування української народності.

Люблінська унія. Приєднання українських земель до Польського королівства. Суспільно-політичний та культурно-національний рух в Україні. Релігійне життя. Братства, освіта, книгодрукування. Києво-Могилянська академія. П. Могила та його реформи. Вплив європейського Відродження на розвиток української культури.

Утворення Російської держави та її роль в історії українського народу.

Берестейська церковна унія. Міжконфесійна боротьба. Утворення Кримського ханства і прийняття ним протекторату Османської імперії. Спустошливі набіги кримсько-турецьких орд на слов'янські землі.

Феномен українського козацтва, його соціальна база і організаційна структура перших часів існування. Заснування Запорозької Січі.

Адміністративно-територіальний устрій, господарство, традиції, релігійні вірування. Військове мистецтво. Реєстрове та нереєстрове козацтво.

Посилення козацтва. Козацькі походи: Крим, Туреччина, Московія, Швеція, Волощина.

П. Сагайдачний. Хотинська війна. Морські походи козаків.

Селянсько-козацькі повстання першої чверті XVII ст. та їх наслідки. Причини поразки селянсько-козацьких повстань. "Ординація Війська Запорозького реєстрового".

Причини, характер і рушійні сили національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої в 1648-1654 рр. Початок повстання, основні етапи визвольної боротьби. Зборівський договір 1649 р. Умови Білоцерківського договору 1651 р. Воєнні дії 1651 – 1654 рр. Походи Б. Хмельницького в Молдавію. Зовнішня політика Б. Хмельницького, його стосунки з кримськими татарами і Туреччиною.

Становище Гетьманщини наприкінці 1653 р. Переговори з Московією. Рішення Земського збору 1 жовтня 1653 р.

Переяславська рада 8 січня 1654 р. Українсько-російські переговори в Москві. Березневі статті. Оцінки Московсько-Переяславської угоди 1654 р. в історіографії.

Гетьманщина після Московсько-Переяславської угоди. Військові дії у 1654-1655 роках. Похід у західну Україну.

Формування української державності у ході й після національно-визвольної війни та її ознаки.

Основні періоди історії гетьмансько-козацької держави.

Боротьба старшинських угруповань за владу. Гадяцький трактат 1658 р. та його наслідки.

Гетьманування Ю. Хмельницького. Слободищенський (Чуднівський) трактат.

Поділ Гетьманщини на Правобережну і Лівобережну. Андрусівське перемир'я. Гетьманування П. Дорошенка і його внутрішня і зовнішня політика.

Запорозька Січ. Кошовий отаман І. Сірко. Андрусівська угода 1667 р. Трактат про Вічний мир між Московією і Польщею (1686).

Кримські походи російської армії та військ Гетьманщини.

Особливості й умови культурного життя в Гетьманщині у другій половині XVII ст. Освіта. Література. Книгодрукування. Архітектура. Музично-пісенна творчість.

II. НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Соціально-економічне становище Лівобережної Гетьманщини у першій половині XVIII ст. Зростання феодального старшинського та монастирського землеволодіння. Занепад селянських та козацьких господарств.

Гетьманування І. Мазепи. Північна війна Росії зі Швецією 1700-1721 рр. Повстання правобережного козацтва під проводом С. Палія.

Бойові дії на території України у 1707-1709 рр. Угода гетьмана Мазепи з Карлом XII. Політика царизму щодо України. Обрання на гетьманство І. Скоропадського. Зруйнування Запорозької Січі. Полтавська битва та її історичне значення.

П. Орлик та його конституція.

Наступ царизму на автономію України. Перша малоросійська колегія. Наказний гетьман П. Полуботок.

Гетьманство Д. Апостола. Внутрішня політика Д. Апостола "Генеральне слідство про маєтності". Заснування Нової Січі. Правління гетьманського уряду.

К. Розумовський – останній гетьман України.

Друга Малоросійська колегія. П. Румянцев.

Скасування царським урядом гетьманства (1764) і полково-сотенного устрою на Лівобережжі та Слобожанщині. Утворення намісництв.

Три поділи Речі Посполитої та їх наслідки для українських земель. Возз'єднання правобережних українських земель з лівобережними у складі Росії (1793, 1795). Приєднання до Австрії Галичини та Буковини.

Політичне життя та соціально-економічне становище Гетьманщини в період її занепаду. Розвиток феодальних відносин та закріпачення селян у другій половині XVIII ст. Селянські повстання на Лівобережжі, Слобожанщині та Запорозькій Січі.

Коліївщина. Рух опришків.

Російсько-турецька війна 1768-1774 рр. та участь в ній українського народу. Приєднання Криму до Російської імперії. Остаточна ліквідація

Запорозької Січі. Російсько-турецька війна 1787-1791 рр. Колонізація Криму. Руйнація культури, депортації та еміграція кримсько-татарського населення.

Адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської та Австрійської імперій.

Культура України у XVIII ст. Освіта. Наука. Г. Сковорода. Література. Мистецтво. Архітектура. Театр.

Криза феодално-кріпосницької системи та зародження капіталістичних відносин у першій половині XIX ст. Технічний переворот у промисловості і на транспорті.

Становище в аграрному секторі. Основні групи кріпосних селян. Характеристика феодалного землеволодіння в українських губерніях Російської імперії. Антикріпосницькі виступи селян. У. Кармалюк.

Російсько-французька війна 1812 р. та плани Наполеона щодо України. Участь українців у війні у складі російської та французької армій. Активізація громадсько-політичного життя в Україні. Опозиційні організації передового дворянства та інтелігенції. Декабристський рух.

Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії. Адміністративний устрій, сільське господарство, промисловість, торгівля у Галичині, Буковині і Закарпатті. Діяльність “Руської трійці” у Львові. Альманах “Русалка Дністрова”. Український національний рух в західній Україні під час революції 1848-1849 рр. в Австро-Угорщині. Ліквідація панщини в Галичині.

Зростання національної свідомості. „Будівельні блоки” національної ідентичності.

Створення таємних політичних організацій в Україні.

Кирило-Мефодіївське товариство, провідні ідеї його програмних і статутних документів. М. Костомаров. Т. Шевченко. Харківсько-Київське студентське таємне товариство.

Розвиток культури в Україні у першій половині XIX ст. Література. Становлення української літературної мови. І. Котляревський. Т. Шевченко.

Освіта. Розвиток вищої освіти у Наддніпрянській Україні. Історична наука. Розвиток природничих наук у Харківському та Київському університетах.

Аматорський і професійний театри. Музика. Живопис. Архітектура.

Скасування кріпосного права. Реформи 60-70-х рр. XIX ст. у Російській імперії та їх особливості в Україні. Земельна, судова, земська, шкільна, міська й військова реформи та їх наслідки.

Капіталістична модернізація промисловості й транспорту України. Розвиток Донецького вугільного і Криворізького залізорудного басейнів. Зростання промислових центрів. Структурні зміни у промисловому виробництві. Міста і робітничі селища.

Поглиблення товаризації сільського господарства. Розвиток галузей, пов'язаних з переробкою сільськогосподарської сировини. Селянський рух (виступи проти реформи 1861 р., класова боротьба в українських селах у 1870-90-х рр.).

Активізація внутрішньої і зовнішньої торгівлі.

Джерела формування робітничого класу. Його кількісний і національний склад. Промислово-торговельна буржуазія. Джерела її формування, кількісний, національний склад.

Визначальні фактори й тенденції розгортання українського національного руху пореформеного періоду.

Петербурзький період українського національного відродження 50-60-х рр. XIX ст. Україномовний журнал “Основа”.

Початок громадівського руху в Україні у 60-х роках XIX ст. Хлопомани. В. Антонович. Культурно-освітня і громадсько-політична діяльність українських громад 70-90-х років.

Новий етап громадівського руху в еміграції. Розвиток федералістської концепції. М. Драгоманов.

Антиукраїнська політика російського царизму. Валуєвський циркуляр. Емський указ.

Перші народницькі гуртки в Україні на початку 70-х рр. XIX ст. Три етапи народницького руху та його еволюція. Історичне значення народницького руху.

Початок робітничого руху. Поширення марксизму і виникнення перших соціал-демократичних гуртків (“Південноросійський союз робітників”). Студентський громадівський рух в Україні у 90-х рр. XIX ст.

Процес з’єднання соціал-демократичного руху з робітничим. Київський та Катеринославський союзи боротьби за визволення робітничого класу, Перший з’їзд РСДРП та участь у його підготовці та проведенні соціал-демократів України.

Суспільно-політичний рух на західноукраїнських землях. Москвофіли. Народовці. Створення перших політичних партій Галичини у 90-х рр. XIX ст.

Розвиток української культури у другій половині XIX ст. Зміни в усіх ланках освітньої галузі. Створення нових вищих навчальних закладів Наддніпрянщини. Заснування Київського політехнічного інституту.

Найважливіші досягнення у галузі природничих, точних і гуманітарних наук. Наукові товариства.

Художня література. Театр. Аматорські театральні гуртки. Українські професійні театральні трупи.

Музичне мистецтво. Український музичний фольклор і становлення української професійної музики.

Творчість українських композиторів. М.В. Лисенко – основоположник української національної класики.

Архітектура. Поєднання елементів різних стильових напрямів. Містобудівництво. Визначні архітектурні споруди та їхні творці.

Живопис. Видатні майстри побутового, пейзажного, історичного й портретного жанрів. Скульптура.

Особливості соціально-економічного розвитку й політичного становища українських земель на початку XX ст. та напередодні Першої світової війни. Утвердження капіталістичних відносин у промисловості та сільському

господарстві. Найбільші центри важкої промисловості у підросійській Україні та нафтопереробна промисловість у Дрогобицько-Бореславському басейні.

Суспільно-політичне життя в Україні. Розвиток українського національного руху. Створення та діяльність політичних партій Наддніпрянської України. Співвідношення проблем соціального й національного визволення у політичних програмах загальноросійських та українських партій. Постання більшовизму.

Революційні події 1905-1907 рр. в Україні. Виникнення професійних спілок та перших рад робітничих депутатів. Діяльність Української парламентської громади у першій та другій Державних думах.

Столипінська аграрна реформа та її особливості в Україні. Переселенська політика царського уряду та її наслідки.

“Українське питання” у стратегічних планах держав Антанти і Троїстого союзу напередодні Першої світової війни. Ставлення щодо війни різних класів і партій. Утворення “Спілки визволення України”. Головна Українська Рада. Українські січові стрільці. Еволюція політичної орієнтації ТУП в ході війни.

Успіхи і невдачі російських військ на Південно-Західному фронті. Господарська розруха і погіршення становища населення України в роки війни. Репресії проти українців в Російській і Австро-Угорській імперіях. Становище українців у Східній Галичині. Еміграція українського населення за кордон. Назрівання революційної кризи, активізація боротьби широких мас проти війни.

ІІІ. НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Лютнева революція в Росії, повалення монархії. Особливості політичної обстановки в Україні навесні 1917 р. Створення владних органів Тимчасового уряду, його внутрішня і зовнішня політика. Формування Рад робітничих і селянських депутатів. Українська Центральна Рада, її політична програма, лідери. Всеукраїнський національний конгрес та перетворення Центральної Ради на всеукраїнський громадсько-політичний орган. Діяльність Генерального секретаріату. Зміст I, II і III Універсалів.

Жовтневе збройне повстання у Петрограді, прихід до влади більшовиків і події в Україні. Всеукраїнські з'їзди рад у Києві та Харкові. Проголошення радянської УНР, її лідери. Постання ВУЦВК, Народного секретаріату, їх діяльність. Війна радянської УНР і РСФСР проти УНР Центральної Ради. IV Універсал, проголошення державної незалежності УНР. Вихід України з Першої світової війни. Мирні переговори у Брест-Литовську. Берестейський мир. Союзницькі домовленості України з Австро-Угорщиною та Німеччиною. Здобутки та прорахунки Центральної Ради у державотворчому процесі. Регіональні радянські державні утворення.

Гетьманський переворот, його рушійні сили. Зовнішньополітичні орієнтації, соціально-економічна політика Української держави в умовах австро-німецької окупації. Культурно-освітня політика, духовне життя України доби гетьманату. Становлення антигетьманської опозиції, її рушійні сили. Партизансько-повстанський рух проти гетьманського режиму та німецько-австрійської окупації. Курс гетьмана на федерацію з „Великою Росією” після початку революції в Німеччині. Падіння гетьманату.

Воєнно-політичні події в Україні у 1919 р. Утворення Директорії, її лідери. Відновлення УНР. Соціально-економічна, культурно-освітня політика Директорії: здобутки і прорахунки. Постановня Західноукраїнської Народної Республіки. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Воєнні дії армії УНР і Української галицької армії (УГА) проти РСЧА та білогвардійців.

Відновлення радянської влади. Перша конституція УСРР. “Воєнний комунізм”. Воєнно-політичний союз радянських республік 1919 р. Трансформації національної політики більшовиків. Союзні домовленості між УСРР і РСФРР 1920 р.

Селянсько-повстанський рух в Україні, його рушійні сили. Махновщина.

Повсякденне життя людей в умовах революції і громадянської війни. Червоний і білий терор. Єврейські погроми. Біженство.

Військова присутність військ Антанти на Півдні України. Денікінський режим та його поразка.

Радянсько-польська війна і Україна. Воєнні дії армії УНР та УГА. Варшавська угода 1920 р. Ризький мирний договір 1921 р.

Воєнно-політичні події у Криму. Курултай, рух за автономію у середовищі татарського населення. Збройне протистояння різних політичних таборів. Врангелівщина та її розгром. Затвердження радянської влади в Криму.

Освіта, наука, мистецтво доби революції і громадянської війни. Відкриття українських університетів у Кам’янці-Подільському, Полтаві. Постановня Української Академії наук, Української Академії мистецтв. Авангардистське образотворче мистецтво. Музичне життя.

Поразка українських національних сил і затвердження радянської влади в Україні. Уроки української революції 1917-1920 рр.

„Друга хвиля” української еміграції та її особливості. Постановня, діяльність урядів УНР і ЗУНР в екзилі.

Соціально-економічне і політичне становище УСРР на початку 1920-х рр. Голод 1921-1922 рр. Відбудова народного господарства на засадах нової економічної політики.

Радянське національно-державне будівництво. Вхідження України до складу СРСР. Союзний договір 30 грудня 1922 р.

Національна реформа (політика коренізації) в СРСР. Національний комунізм і націонал-комуністи в Україні. Зміст, здобутки і прорахунки політики українізації. Реалізація прав національних меншин.

Розвиток освіти і науки в Україні. Ліквідація неписьменності. „Теорія боротьби двох культур”. Літературна дискусія в Україні. Живопис, театр, кіно доби українізації. Релігійне життя. Українська автокефальна церква.

Початок воєнно-промислової модернізації в СРСР, особливості її проведення в Україні. Форсована індустріалізація промисловості, джерела, наслідки її проведення. Розкуркулення, колективізація сільського господарства. Голодомор 1932-1933 рр., його причини і наслідки.

Становлення тоталітарного режиму в СРСР. Конституція УРСР 1937 р. Політичні репресії кінця 1930-х рр. Трансформації в освітній і культурній політиці. Згортання політики коренізації. Культ особи Й.Сталіна та його прояви в Україні.

Західноукраїнські землі в 1920-1930-х рр. Соціальні та національні утиски українського населення на західноукраїнських землях. Постанова Організації українських націоналістів, її мета, завдання, діяльність.

Українська еміграція у міжвоєнний період. Політичні, культурно-освітні осередки еміграції, їх діяльність.

Українське питання у міжнародних відносинах напередодні Другої світової війни. Мюнхенська угода. Карпатська Україна.

Радянсько-німецькі договори 23 серпня, 28 вересня 1939 р. Напад Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни. Похід Червоної армії у Західну Україну. Українці у воєнних кампаніях СРСР 1939-1940 рр. Включення Західної України, Північної Буковини і Південної Бессарабії до складу УРСР. Особливості повсякденного життя радянських людей. Законодавство про посилення трудової дисципліни. Ліквідація хутірської системи в сільському господарстві. Соціально-економічна, культурна політика радянської влади на західноукраїнських землях: здобутки і прорахунки. Депортації населення.

Напад Німеччини на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Бойові дії на терені України. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. Причини поразок Червоної армії.

Евакуація населення, промислових підприємств, закладів науки і культури з України. Життя в евакуації.

Окупаційний режим в Україні. Структура окупаційної влади. Стратегії виживання людей в умовах окупації. Злодіяння гітлерівців в Україні. Масові нищення цивільного населення. Трагедія Голокосту. Остарбайтери. Доля військовополонених.

Радянський партизанський рух і комуністичне підпілля в боротьбі проти окупантів. ОУН і УПА в роки війни. Акт відновлення української державності 30 червня 1941 р.

Бойові операції Червоної армії з визволення території України від німецько-фашистських загарбників. Возз'єднання Закарпаття з УРСР. Завершення процесу консолідації українських етнічних земель в єдиній державі. Культура, освіта, наука України в роки війни.

Втрати України у війні, її внесок у перемогу над нацистами.

Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в Україні у другій половині 1940-х – на початку 1950-х рр. Посилення культу особи Й.Сталіна. Відновлення політичних репресій. Показові судові процеси в Україні.

Труднощі післявоєнної відбудови економіки республіки. Повсякденне життя радянських людей. Голод 1946-1947 рр., його причини та наслідки.

Суперечливі процеси соціально-економічних перетворень у західних областях УРСР. Боротьба ОУН і УПА проти радянської влади. Заборона Української греко-католицької церкви.

Міграційні та імміграційні процеси післявоєнного періоду на території України. Депортації населення Західної України.

Українська РСР на міжнародній арені. Вступ України до ООН.

Суспільно-політичні та соціально-економічні процеси в Україні у 50-60-х рр. ХХ ст. Викриття культу особи Й. Сталіна. Особливості процесу реабілітації жертв сталінізму. Активізація громадсько-політичного життя в республіці в умовах „відлиги”. Соціально-економічні реформи М.Хрущова.

Україна в другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. Місце України у політичній системі СРСР. Конституція УРСР 1978 р.

Промисловий розвиток і становище агропромислового комплексу України. Наука і техніка УРСР в умовах розгортання науково-технічної революції.

Різноманітні явища розвитку духовного життя радянського суспільства: досягнення і втрати України. Політика русифікації.

Діяльність громадських, професійних і творчих організацій в УРСР. Опозиційна діяльність інтелігенції. Рух „шістдесятників”. Дисиденти. Українська Гельсінська група.

Наростання кризових явищ радянської системи у 70-80-х рр. ХХ ст.

Проголошення КПРС курсу на перебудову. Особливості соціально-економічного розвитку України. Чорнобильська катастрофа.

Політика гласності та активізація суспільно-політичного життя в республіці. Постанова „неформальних” груп і об’єднань. Формування багатопартійності. Народний рух України, інші українські політичні організації та партії. Релігійні конфесії в Україні. Закон „Про мови в УРСР”. Декларація про державний суверенітет УРСР 1990 р.

Референдум у березні 1991 р. щодо оновлення Союзу РСР. Проголошення Державного комітету в надзвичайних справах (ДКНС). Спроба державного перевороту у Москві в серпні 1991 р. і Україна.

Проголошення Акту про державну незалежність України. Референдум 1 грудня 1991 р. щодо державної незалежності України. Вибори Президента України.

Створення Співдружності Незалежних Держав.

Розбудова державної незалежності України. Реорганізація органів влади. Конституція України 28 червня 1996 р. Особливості конституційно-правової реформи 2004-2007 рр.

Вибори до Верховної Ради України 1994 р., 1998 р., 2002 р., 2006 р. Політична криза в Україні у 2006-2007 р. Позачергові вибори народних

депутатів України 2007 р. Вибори Президента України 1994 р., 1999 р. Референдум 2000 р. Президентські вибори 2004 р. „Помаранчева революція” 2014 р. Вибори Президента України 2010 р. „Революція Гідності” 2014 р. Вибори Президента України 2014 р. Позачергові вибори до Верховної Ради України 2014 р.

Анексія Криму, збройний конфлікт на Сході України (2014 р.). Особливості реалізації Мінського процесу.

Економічні реформи в незалежній Україні: зміст і наслідки. Процес роздержавлення і приватизації. Запровадження національної валюти. Особливості реформування сільського господарства. Кризовий стан господарського комплексу України у 1990-ті рр., стабілізація економіки на зламі 1990-х – 2000-х рр. Проблеми енергетичної безпеки держави. Україна в умовах глобальної фінансово-економічної кризи.

Перепис населення України 2001 р.

Соціальна політика української держави: здобутки і прорахунки.

Етнополітика сучасної України. Політико-правовий статус національних меншин. Проблеми білінгвізму, облаштування колишніх депортованих народів.

Українська культура на межі тисячоліть. Стан і перспективи розвитку науково-технічного потенціалу країни. Зміст реформ в освітній сфері. Закон Верховної Ради України „Про освіту”. Національна програма „Освіта 2000. Україна в ХХІ ст.”. Вища освіта України в умовах глобалізації. Болонський процес і Україна. Особливості релігійного життя в незалежній Україні.

Визнання української держави на міжнародній арені. Без’ядерний статус України. Будапештський меморандум: зміст, значення, особливості реалізації. Україна і СНД. Проголошення європейського зовнішньополітичного курсу України. Україна і ЄС. Партнерство між Україною і НАТО. Українці у світі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Історія України як наука, її періодизація, методологічні основи та джерельна база.
2. Початки людського життя на території сучасної України.
3. Трипільська культура та її місце в українській історії.
4. Кочові племена і народи на території України у I тисячолітті до нашої ери.
5. Антична колонізація Північного Причорномор’я.
6. Основні концепції щодо походження та прабатьківщини слов’ян.
7. Основні історичні концепції щодо походження та часу виникнення українського народу.
8. Норманська концепція походження Київської держави.

9. Суспільно-політичний лад та соціальна структура давньоруської держави Київська Русь.
10. Прийняття християнства як державної релігії та його вплив на подальший розвиток Київської Русі.
11. Реформи Володимира Святославовича та їх наслідки.
12. Основні причини та наслідки феодалної роздробленості Київської Русі.
13. Боротьба Київської Русі проти кочівників і монголо-татарської навали.
14. Галицько-Волинське князівство та його роль в українській історії.
15. Українські землі у складі Литви, Польщі та інших феодалних держав у XIV – XVII століттях.
16. Наслідки Люблінської та Берестейської уній для українських земель.
17. Виникнення українського козацтва і заснування Запорозької Січі.
18. Воєнна організація, побут, звичаї та релігійні вірування запорозьких козаків.
19. Боротьба запорозького козацтва проти турецько-татарських орд та Речі Посполитої.
20. Селянсько-козацькі повстання напередодні національно-визвольної війни під проводом Б.Хмельницького.
21. Причини, характер, рушійні сили і хід національно-визвольної війни під проводом Б.Хмельницького.
22. Березневі статті 1654 р. та їх оцінка в історичній літературі.
23. Особливості політико-адміністративного устрою Гетьманської козацької держави.
24. Основні періоди історії Гетьманщини.
25. Гетьманщина в період “руїни”.
26. Приєднання до Росії Північного Причорномор’я, Криму та Правобережної України.
27. Скасування автономного устрою Гетьманщини і зруйнування Запорозької Січі.
28. Реформи Д.Апостола і заснування Нової Січі.
29. Гетьман І.Мазепа та його оцінка в історичній літературі.
30. Початок українського національного відродження першої половини XIX ст. та його суть.
31. Культура України другої половини XVII-XVIII століть.
32. Кирило-Мефодіївське товариство – перша політична організація в Україні, його програмні документи та історичне значення.
33. Декабристський рух в Україні.
34. Криза феодално-кріпосницького ладу та зародження капіталізму в Україні у першій половині XIX століття.
35. Реформи 60-70-х років XIX ст. в Російській імперії та їх особливості в Україні.
36. Капіталістична модернізація промисловості і транспорту України у другій половині XIX ст.
37. Національно-визвольний і громадсько-політичний рух в Україні у другій половині XIX століття.

38. Україна в період першої російської революції 1905-1907 рр.
39. Переселенська політика царського уряду і столипінські аграрні реформи та їх особливості в Україні.
40. Зародження робітничого й соціал-демократичного руху у ХІХ – на початку ХХ ст.
41. Суспільно-політичний та національний рух в Україні на початку ХХ ст. Перші українські політичні партії.
42. Політика і плани сусідніх держав щодо України напередодні та у роки Першої світової війни.
43. Перебіг воєнних дій на терені України в роки Першої світової війни.
44. Створення Центральної Ради, її програмові гасла, склад, державотворча діяльність.
45. Жовтневий переворот 1917 р. у Петрограді і Україна.
46. Воєнний конфлікт між РНК РСФРР і УНР Центральної Ради.
47. Проголошення радянської УНР, встановлення радянської влади в Україні.
48. Внутрішня і зовнішня політика Української держави П.Скоропадського.
49. Українська народна республіка доби Директорії.
50. Денікінський режим в Україні.
51. Економічні, політичні наслідки політики „воєнного комунізму” в Україні.
52. Повстанський рух в Україні. Махновщина.
53. Західноукраїнська Народна Республіка, причини її падіння.
54. Причини поразки Української революції.
55. Причини, масштаби голоду 1921–1922 рр. на півдні України.
56. Запровадження Нової економічної політики (НЕП) та її особливості в Україні.
57. Політика українізації 1920-1930-х років ХХ ст.: її суть, наслідки, причини згорання.
58. Воєнно-промислова модернізація в СРСР і УСРР: джерела проведення, наслідки.
59. Колективізація сільського господарства, розкуркулення в Україні. Голодомор 1932-1933 рр.
60. Масові репресії в Україні кінця 1930-х рр., їх наслідки.
61. Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
62. Карпатська Україна.
63. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії до Західної України, приєднання Північної Буковини та Бессарабії.
64. Радянізація західноукраїнських земель.
65. Перебіг воєнних дій на терені України у роки Великої Вітчизняної війни.
66. Німецькій окупаційний режим в Україні у 1941-1944 рр.
67. Голокост в Україні.
68. Радянський підпільний, партизанський рух на терені України.
69. ОУН і УПА в роки Другої світової війни.

70. Українська культура в роки Великої Вітчизняної війни.
71. Втрати України у Другій світовій війні і внесок її громадян у перемогу над нацистами.
72. Воз'єднання західноукраїнських земель з УРСР. Його наслідки та оцінка в історичній літературі.
73. Труднощі післявоєнної відбудови економіки та соціально-культурної сфери України.
74. Операція „Вісла”: причини, наслідки.
75. Становище освітньої та наукової галузей в Українській РСР.
76. XX з'їзд КПРС і особливості лібералізації суспільного життя в Україні.
77. Соціально-політичне та економічне становище Української РСР у 60-80-х роках.
78. Дисидентський рух в Україні у 60-80-х роках XX ст.
79. Чорнобильська катастрофа, її уроки, наслідки.
80. Спроби реформування радянського суспільства в період перебудови та її наслідки.
81. Проголошення Української незалежної держави.
82. Демографічні процеси в сучасній Україні. Всеукраїнський перепис 2001 р.
83. Ринкові реформи в Україні після набуття незалежності та їх соціально-економічні наслідки.
84. Конституційний процес в сучасній Україні.
85. „Помаранчева революція” 2004 р., „Революція Гідності” 2014 р.: причини, перебіг, наслідки.
86. Анексія Криму і збройний конфлікт на Сході України: причини, перебіг, реакція світу.
87. Зовнішня політика сучасної України: основні підходи, перспективи.
88. Реформи освіти в сучасній Україні.
89. Науково-технологічна політика України на сучасному етапі.
90. Наука, освіта, культура сучасної України.

ДЖЕРЕЛА

1. Акція „Вісла”: Документи / Наукове товариство ім. Шевченка у Львові; Фондація українського вільного ун-ту в ЗСА; Фондація дослідження Лемківщини в Америці; Є.Місила (упоряд.). – Львів, 1997. – 563 с.
2. Бабий Яр: человек, власть, история: Документы и материалы: В 5 кн. / В.Нахманович (сост.). Кн.1: Историческая топография. Хронология событий. – К.: Внешторгиздат Украины, 2004. – 598 с.
3. Боплан Гійом Левассер де. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що тягнуться від кордонів Московії до границь Трансільванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і ведення воєн: Пер. з фр. / АН

УРСР; Археографічна комісія; Інститут історії; Інститут суспільних наук; Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту. – К.: Наукова думка, 1990. – 254 с.

4. Василенко В. Голодомор 1932-1933 годов в Украине как преступление геноцида: правовая оценка / Украинский ин-т национальной памяти. – К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2009. – 48 с.

5. Винниченко В. Відродження нації: Історія української революції. Март 1917 р. – грудень 1919 р. – К.; Відень: Дзвін, 1920.

Ч.1. – 318 с.

Ч.2. – 328 с.

Ч.3. – 535 с.

6. Галицько-Волинський літопис / НАН України; Інститут історії України; М.Ф. Котляр (ред.). – К.: Наукова думка, 2002. – 400 с.

7. Геродот. История. – М.: Научно-издательский центр „ЛАДОМИР”, 1999. – 752 с.

8. Горбулін В. П. Україна і Росія: дев'ятий вал чи Китайська стіна / В. П. Горбулін, О. С. Власюк, С. В. Кононенко; Нац. ін-т стратег. дослідж. — Київ: НІСД, 2015. — 129 с.

9. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України з додатками та доповненнями / Й.Й. Брояк, В.Ф.Верстюк (уклад.). – Донецьк: БАО, 2010. – 734 с.

10. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр.: Документи, матеріали, спогади: У 3 т. / НАН України; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича; Ю.Сливка (упоряд.). – Л., 1996-2002.

Т.1: 1939-1945 рр. – 1996. – 751 с.

Т.2: 1946-1947 рр. – 1998. – 539 с.

Т.3: Спогади. – 2002. – 391 с.

11. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки. 1918-1920: Документи і матеріали: У 2 т., 3 ч. / Інститут історії України НАН України; Центральний держ. архів вищих органів влади і управління України; Дослідний ін-т сучасної української історії (Філадельфія); В.Ф.Верстюк (відп. ред. і кер. упоряд.). – К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2006.

Т.1. – 687 с.

Т.2. – 744 с.

12. Дмитрієнко М.Ф., Литвин В.М., Томазов В.В., Яковлева Л.В., Ясь О.В. Греки на українських теренах: Нариси з етнічної історії. Документи, матеріали, карти / НАН України; Інститут історії України; Центральний держ. архів вищих органів влади і управління України; В. Смолій (ред.). – К.: Либідь, 2000. – 488 с.
13. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / Чернігівський історичний музей ім. В.В.Тарновського; Канадський ін-т українських студій Альбертського ун-ту; Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. 2-ге вид. – К.: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія”, 2008. – 1144 с.
14. Інноваційна Україна 2020: нац. доп. / [Бажал Ю. М. та ін.; за заг. ред. В. М. Гейця та ін.]; НАН України, Секція сусп. і гуманіт. наук. — Київ : НАН України, 2015. — 334 с.
15. Історія русів. Вид. 2-ге – К.: Веселка, 2003. – 366 с.
16. Конституція України / Верховна Рада України. Офіц. вид. – К.: Парламентське видавництво, 2007. – 64 с.
17. Літопис руський: За іпатським списком переклав Леонід Махновець. – К.: Дніпро, 1989. – 591 с.
18. Мацелюх І. А. Джерела церковного права за доби українського середньовіччя / Іванна Мацелюх ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ : Талком, 2015. — 290 с.
19. Мистецтво Київської Русі = Art of Kyivan Rus: [альбом фотоіл. / авт.-упоряд. Г. Івакін]. — Київ : Мистецтво, 2015. — 303 с.
20. Національні процеси в Україні. Історія і сучасність: Документи і матеріали: Довідник: У 2 ч. / В.Ф. Панібудьласка (ред.). – К.: Вища школа, 1997.
Ч.1. – 583 с.
Ч.2. – 704 с.
21. Німці в Україні. 20-30-ті рр. ХХ ст.: Зб. документів держ. архівів України / НАН України; Інститут національних відносин і політології; Л.В.Яковлева (упоряд.). – К., 1994. – 244 с.
22. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна: мовою документів і свідчень / НАН України, Ін-т історії України; упоряд.: В. Шевченко. — Київ: Кліо, 2015. — 798 с.

23. Петро Шелест: „Справжній суд історії ще попереду”: Спогади, щоденники, документи, матеріали / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. Центр історичної політології; Ю.Шаповал (ред.). – К.: Генеза, 2003. – 807 с.

24. Радянські органи державної безпеки у 1939 – червні 1941 р.: документи ГДА СБ України=Soviet state security agencies in 1939 – June 1941: documents of Special state archive of Security service of Ukraine: [збірник] / НАН України; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського; Служба безпеки України. Галузевий держ. Архів; В.Даниленко (відп. ред.), С. Кокін (упоряд.). – К.: Києво-Могилянська академія, 2009. – 1312 с.

25. Тисяча років української суспільно-політичної думки: У 9 т. / Т.Гунчак (голова ред. кол.). – К.: Дніпро, 2001.

Т.1: X-XV ст. – 632 с.

Т.2, кн.1: XVI ст. – 560 с.

Т.2, кн.2: Перша половина XVII ст. – 536 с.

Т.3, кн.1: Третя чверть XVII ст. – 504 с.

Т.3, кн.2: Остання чверть XVII – початок XVIII ст. – 576 с.

Т.4, кн.1: Перша третина XVIII ст. – 520 с.

Т.4, кн.2: Середина XVIII ст. – 360 с.

Т.4, кн.3: Кінець XVIII ст. – 296 с.

Т.5, кн.1: XIX ст. – 512 с.

Т.5, кн.2: Кінець XIX-початок XX ст. – 376 с.

Т.6: 90-ті роки XIX – 20-ті роки XX ст. – 520 с.

Т.7: 20-ті – 40-ві роки XX ст. – 440 с.

Т.8: 40-ві – 80-ті роки XX ст. – 400 с.

Т.9: 1989 – 2001 роки. – 660 с.

26. Україна в XX столітті. 1900-2000: Зб. док. і матеріалів: Навч. посіб. для студ. іст. спец. вищих навч. закл. / Н.М. Шевченко (ред.). – К.: Вища школа, 2000. – 352 с.

27. Україна – Європа: антологія / [упоряд. та вступ. ст. О. В. Красовицький]. — Харків : Бібколектор, 2015. — 572 с.

28. Україна партизанська 1941-1945. Партизанські формування та органи керівництва ними / Центральний держ. архів громадських об'єднань України; В.С. Лозицький (упоряд.). – К.: Парламентське вид-во, 2001. – 320 с.

29. Україна та проект ”Русского мира”: аналітична доповідь / [С. І. Здіорук та ін. ; за заг. ред. В. М. Яблонського, С. І. Здіорука]; Нац. ін-т стратег. дослідж. — Київ : НІСД, 2014. — 77 с.

30. Українська політична еміграція, 1919-1945 / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України; Центральний держ. архів громадських об'єднань України; Ю.А. Левенець (ред. кол.), В.С. Лозицький (упоряд.). – К.: Парламентське видавництво, 2008. – 925 с.
31. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали: У 2 т. / НАН України; Інститут історії України; В.А. Смолій (відп. ред.), В.Ф. Верстюк (упоряд.). – К.: Наукова думка, 1996-1997.
Т.1: 4 березня – 9 грудня 1917 р. – 1996. – 89 с.
Т.2: 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – 1997. – 422 с.
32. Українське суспільство 1992-2006. Соціологічний моніторинг / НАН України; Інститут соціології; В. Ворона (ред.), М. Шульга (ред.). – К., 2006. – 578 с.
33. У кримській оселі. Вірмени. Болгари. Греки. Німці. Українці: зб. / Державний комітет України у справах національностей та релігій; Республіканський комітет Автономної Республіки Крим у справах міжнаціональних відносин і депортованих громадян; Кримський етнографічний музей; Кримське вірменське товариство. – Сімф.: ДІАЙП, 2007. – 208 с.
34. Універсали Богдана Хмельницького. 1648-1657 / НАН України; Інститут історії України; В. Смолій (ред.), І. Крип'якевич (упоряд.). – К.: Альтернативи, 1998. – 383 с.
35. Чорнобиль. 1986-1987 рр. Документи і спогади: Роль НАН України у подоланні наслідків катастрофи; А.П. Шпак (голов. ред.), В.Д. Новіков (уклад.). – К.: Академперіодика, 2004. – 564 с.
36. Яневський Д. Хроніка „помаранчевої революції”. – Х.: Фоліо, 2005. – 320 с.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрович В.С., Балущок В.Г., Боянівська М.Б., Войтович Л.В., Голик Р.Й. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.2: Українська культура XIII-першої половини XVII століть. – К.: Наукова думка, 2001. – 848 с.
2. Александрович В.С., Борисенко В.Й., Виврот Т.М., Горобець В.М., Горський В.С. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.3: Українська культура другої половини XVII-XVIII століть. – К.: Наукова думка, 2003. – 1246 с.

3. Артюх Л.Ф., Балушок В.Г., Бондаренко Г.Б., Борисенко В.К., Виврот Т. М. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.4, кн.1: Українська культура першої половини ХІХ століття. – К. : Наукова думка, 2008. –1008 с.
4. Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баранов І.А., Белозор В.П., Бессонова С.С. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов.ред.). Т.1: Історія культури давнього населення України. – К.: Наукова думка, 2001. – 1134 с.
5. Асєєв Ю.С., Баран В.Д., Баран Я.В., Біляєва С.О., Боровський Я.Є. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.3: Слов'яно-Руська доба. – К.: Наукова думка, 2000. – 695 с.
6. Баран В.Д. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.3: Давні слов'яни. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с.
7. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.13: Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с.
8. Баран В.Д., Залізняк Л.Л., Зубар В.М., Німчук В.В., Отрощенко В.В. Етнічна та етнокультурна історія України: У 3 т. / НАН України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського; Г.А. Скрипник (відп. ред.). Т.1, кн.2. – К.: Наукова думка, 2005. – 512 с.
9. Березанська С.С., Гладилін В.М., Гладких М.І., Котова Н.С., Круц В.О. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.1: Первісне суспільство. – К.: Наукова думка, 1997 — 558 с.
10. Березовець Т. Анексія: острів Крим: хроніки "гібридної війни": / Т. Березовець. — Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2015. — 391 с.
11. Бессонова С.С., Гаврилюк Н.О., Зубар В.М., Крапивіна В.В., Крижицький С. Д. Давня історія України: В 3 т. / НАН України; Інститут археології; П.П. Толочко (ред. кол.). Т.2: Скіфо-антична доба. – К.: Наукова думка. – 494 с.
12. Бондар М.П., Загайкевич М.П., Пилипчук Р.Я., Рубан В.В., Селівачов М.Р. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Б.Є. Патон (голов. ред.). Т.4, кн.2: Українська культура другої половини ХІХ століття. – К.: Наукова думка, 2005. – 1295 с.

13. Брехуненко В.А., Войтович Л.В., Головка О.Б., Горобець В.М., Гурбик А.О., Леп'явко С.А. Історія українського козацтва: нариси: у 2 т. / НАН України; Інститут історії України. НДІ козацтва; В.А. Смолій (ред. кол.). 2-ге вид. Т.1. – К.: Вид. дім. „Києво-Могилянська академія”, 2009. – 800 с.
14. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII – XVIII ст. / Віктор Брехуненко; [ред. Ю. Олійник]; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ: Темпора, 2014. — 503 с.
15. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. Україна крізь віки: В 15 т. / АН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.1: На світанку історії. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с.
16. Верстюк В.Ф., Солдатенко В.Ф. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.) Т.2: Революції в Україні: політико-державні моделі та реалії (1917-1920). – К.: Генеза, 2003. – 488 с.
17. Гісем О.В., Мартинюк О.О. Історія України: опорні схеми, таблиці, коментарі. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2009. – 488 с.
18. Греченко В.А., Гриневич Л.В., Кокін С.А., Кульчицький С.В., Мовчан О.М. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.3. Утвердження радянського ладу в Україні (1921-1938). – К.: Генеза, 2003. – 445 с.
19. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.8: Гетьманська Україна. – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с.
20. Даниленко В.М., Верменич Я.В., Бондарчук П.М., Гриневич Л.В., Ковальчук О.О. „Українізація” 1920-1930-х років: Передумови, здобутки, уроки / НАН України; Інститут історії України; В.А. Смолій (відп. ред.). – К., 2003. – 392 с.
21. Дещинський Л.Є., Терський С.В., Хома І.Я., Тарабан В.М., Зінкевич Р.Д., Денісов Я.Я. Історія України та її державності: навч. посіб. для студ. і викладачів вищих навч. закл. / Національний ун-т „Львівська політехніка”. Вид. 5-те, перероб. і допов. – Л., 2009. – 474 с.
22. Добров П.В., Єсіп І.М. Історія України: курс лекцій і структурно-логічні схеми / Донецький національний ун-т; Кафедра історії України. – Донецьк: Вебер, Донецька філ., 2009. – 472 с.

23. Друздєв О. Іван Мазепа / О. Друздєв. — Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2015. — 253 с.
24. Журавльов Д. В. Іван Мазепа / Д. Журавльов. — Харків : Фоліо, 2015. — 62 с.
25. Залізник Л.Л. Від склавинів до української нації / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Центр українознавства. — 2-е вид., доп. — К.: Бібліотека українця, 2004. — 256 с.
26. Зленко А.М. Дипломатія і політика: Україна в процесі динамічних геополітичних змін / Н.Є. Фоміна (голов. ред.). — Х.: Фоліо, 2003. — 558 с.
27. Історія України : від утворення антської держави до 1917 р. / Салтан Н. М.; М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. фіз. культури. — Харків: Панов А. М., 2015. — 162 с.
28. Історія України / Під ред. Б.П. Ковальського. — К.: Вища школа, 1995.
29. Історія України (соціально-політичні аспекти). Навч. посібник / Під ред. Б.П. Ковальського. Частина I, II, III, IV. — К.: Вид. НТУУ “КПІ”, 2003-2007 рр.
30. Історія України: навч. посіб. для студентів техн. спеціальностей / [Р. І. Вєтров та ін. ; під заг. ред. С. П. Донченко]; М-во освіти і науки України, Дніпродзержин. держ. техн. ун-т (ДДТУ). — Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. — 504 с.
31. Історія України в особах: ХІХ століття / В. С. Шандра (керівник) та ін. — Київ : Україна, 2015. — 367 с.
32. Історія науки і техніки у вищих навчальних закладах України: зб. наук. пр. За матеріалами Всеукр. наук.-метод. конф., 13-14 квітня 2006 р. / Національний технічний ун-т „Харківський політехнічний ін-т”; Кафедра історії науки і техніки; Л.М. Бєсов (упоряд.). — Х.: НТУ ХП, 2007. — 496 с.
33. Історія хрещення Київської Русі / [Бокієвський В. Ф. ; редкол.: Г. Б. Мунін]. — К. : Кондор, 2013. — 62 с.
34. Казьмирчук Г.Д., Коцур А.П., Вєрбовий О.В., Заболотна І.М., Казакевич Г.М., Казьмирчук М.Г. Історія України: підручник / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Г.Д. Казьмирчук (наук. ред.). — 2-ге вид., випр. і допов. — К.: Логос, 2010. — 648 с.

35. Котляр М.Ф. Як і чому настала удільна роздробленість на Русі (XII-XIII ст.) / НАН України; Інститут історії України. – К., 1998. – 106 с.
36. Котляр М.Ф. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.5: Галицько-Волинська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с.
37. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні-інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
38. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С.. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.2: Античні держави Північного Причорномор'я. – К.: Альтернативи, 1998. – 351 с.
39. Курас І.Ф. Етнополітологія: Перші кроки становлення / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. – К.: Генеза, 2004. – 734 с.
40. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях: підручник / О. С. Кучик ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 411 с.
41. Кучер В.І., Гриневич В.А., Коваль В.С. Політична історія України. ХХ ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.4: Україна у Другій світовій війні (1939-1945). – К.: Генеза, 2003. – 584 с.
42. Левенець Ю.А., Кармазіна М.С., Нагорна Л.П. Політична історія України. ХХ ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.1: На зламі століть (кінець ХІХ ст. 1917 р.). – К.: Генеза, 2002. – 420 с.
43. Леп'явко С.А. Українське козацтво у міжнародних відносинах (1561-1591) / Інститут історії України НАН України; Чернігівський держ. педагогічний ун-т ім. Т.Шевченка. – Чернігів: Сіверянська думка, 1999. – 216 с.
44. Литвин В.М. Історія України: підручник. 4-те, доопр. та допов. вид. – К.: Наукова думка, 2010. – 829 с.
45. Литвин В. М. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна / В. М. Литвин; [відп. ред. В. А. Смолій]; НАН України, Ін-т історії України. — Київ: Наук. думка, 2014. — 452 с.

46. Литвин В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / В. Литвин; [відп. ред. В. А. Смолій]; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Наук. думка, 2015-2016. Т. 2: Новий час: кінець XVIII – початок XX ст., 2015. — 525 с.; Т.3: Новітній час, 1914-2014, кн. 1, 2016. — 645 с.
47. Лихолат О.В., Лихолат А.О. Історія України: Навч. посіб. / Міжрегіональна академія управління персоналом. – К., 1999. – 212 с.
48. Майборода О.М., Шаповал Ю.І., Гарань О.В., Котигоренко В.О., Рудич Ф.М. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.6: Від тоталітаризму до демократії (1945-2002). – К.: Генеза, 2003. – 696 с.
49. Макарчук С.А. Етнічна історія України: навч. посібник. – К.: Знання, 2008. – 471с.
50. Мельник М. Україна і Крим в історичних взаєминах / М. Мельник; [передм. П. М. Мовчана]. — Київ : Просвіта, 2015. — 65 с.
51. Мицик Ю. А. Історія України : навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. — Київ : Кліо, 2015. — 677 с.
52. Молчанов В. Б. Донбас у системі соціально-демографічних та економічних процесів (XIX – початок XX ст.) / В. Молчанов; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 105 с.
53. Моця О. П. Землероби та кочівники на Великому Кордоні Східної Європи за часів Київської Русі / О. Моця; НАН України, Ін-т історії України, Ін-т археології, Укр. нац. ком. істориків. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 296 с.
54. Нове державницьке воскресіння України: зб. наук. ст. / Інститут історії України НАНУ; Інститут української археографії та джерелознавства НАНУ ім. М.Грушевського; Київський національний ун-т ім. Т.Шевченка; Київський міжнародний ун-т; Р.П. Іванченко-Іванова (голова ред. кол.). – К.: КиМУ, 2008. – 679 с.
55. Палій О. А. Історія України / Олександр Палій. — Вид. 2-ге, допов. — Київ : К. І. С., 2015. — 594 с.
56. Перга Т. Ю. Глобальна екологічна політика та Україна / Т. Ю. Перга; [наук. ред. О. Г. Білорус]. — Ніжин: Лисенко М. М., 2014. — 284 с.

57. Пилип Орлик / І. Коляда, С. Коляда, О. Кирієнко. — Харків : Фоліо, 2015. — 119 с.
58. Перша світова війна 1914–1918 рр. і Україна: українські землі у центрі цивілізаційної кризи / упоряд. О. П. Реєнт. — Київ : КЛЮ, 2015. — 61 с.
59. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі „спільної колиски”. — К.: Видавничий центр „Академія”, 2001. — 152 с.
60. Правда Руська Ярослава Мудрого: початок законодавства Київської Русі: навч. посіб. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; [уклад. Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв]. — Харків: Право, 2014. — 341 с.
61. Русина О.В. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.6: Україна під татарами і Литвою. — К.: Альтернативи, 1998. — 319 с.
62. Сарбей В.Г. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.9: Національне відродження України. — К.: Альтернативи, 1999. — 335 с.
63. Смолій В.А., Степанков В.С.. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.7: Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.). — К.: Альтернативи, 1999. — 351 с.
64. Суверенна Україна: вирішальні кроки до цивілізаційного світу / [Швайка М. А. та ін.; за ред. В. І. Троненка]. — Київ: КиМУ, 2014. — 474 с.
65. Толочко О.П., Толочко П.П. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.4: Київська Русь. — К.: Альтернативи, 1998. — 351 с.
66. Толочко П.П. Київ і Русь = Киев и Русь: вибр. твори, 1998-2008 рр. — К.: Академперіодика, 2008. — 345 с.
67. Трощинський В.П., Шевченко А.А. Україна крізь віки: В 15 т. / НАН України; Інститут археології; В.А. Смолій (ред.). Т.15: Українці в світі. — К.: Альтернативи, 1999. — 351 с.
68. Турченко Ф. Г. Проект ”Новоросія” і новітня російсько-українська війна / Ф. Турченко, Г. Турченко; НАН України, Ін-т історії України. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. — 165 с.

69. Трощинський В.П., Шевченко А.А., Симоненко Р.Г., Віднянський С.В., Потульніцький В. А. Політична історія України. XX ст.: У 6 т. / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень; І.Ф. Курас (голов. ред.). Т.5: Українці за межами УРСР (1918-1940). – К.: Генеза, 2003. – 717 с.
70. Україна у Великій війні 1939-1945 / [упоряд. Л. Герасименко, В. Расевич ; редкол.: І. Юхновський (відп. ред.) та ін.]. — Київ : Емма, 2014. — 262 с.
71. Україна між самовизначенням та окупацією: 1917-1922 роки / В. Дорнік [та ін. ; пер. з нім.: В. Кам'янець ; наук. ред.: Р. Пиріг]; Ін-т історії України НАН України. — Київ : Ніка – Центр, 2015. — 510 с.
72. Україна: Політична історія. XX-початок XXI століття / НАН України; Інститут історії України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень І.Ф.Кураса; В.Смолій (співголов. ред. кол.), Ю. Левенець (співголов. ред. кол.). – К.: Парламентське видавництво, 2007. – 1028 с.
73. Українське козацтво / [авт.-уклад.: Б. Черкас; авт. ст.: І. Марзалюк та ін. ; голов. ред.: В. Строля ; фот. О. Іванова та ін.; пер. з литов. В. Журби]. — Київ : Балтія-Друк, 2015. — 197 с.
74. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика і безпека України: Людина – Суспільство – Держава – Міжнародні структури / Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К. : НІПМБ, 2004. – 352 с.
75. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Український науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Інститут критики. Вид. 2-ге, випр. – К.: Критика, 2008. – 470 с.